

MASECHET BERAKHOT

3a

svara | סבּרָא

a traditionally radical yeshiva

Hint Sheet for Berakhot 3a

Jastrow Abbreviation: Ber. 3a

מ- + שמ + -יה	משמיה
רב + ך, Rav is a name	דרב
(this is a noun)	משמרות
Root: הוה/הוא/הוי, <i>he/it is</i> , (Aramaic)	הוי
פ + ארי	פארי
Look up as is	אוי
י + ל, see chart at end of hint sheet	לי
ש + ב + עונות + (י) + הם	שבֿעונותיהם
Definite direct object marker	את
י + בית	ביתי
י + היכל	היכלי
ן, root: גלי + הגליתי + אותם	והגליתים
Look up under בין	לבין
Look up under אומה	אומות
Look up in Frank	תנא
This is a name	רבי יוסי
Root: הוי	הייתי
Root: הלך	מהלך
Remove those prefixes and suffixes!	ונכנסתי

ל + חוֹרְבָה	לְחוֹרְבָה
Look up as is	יְרוּשָׁלַיִם
Root: פלל	לְהִתְפַּלֵּל
Root: בוא	בָּא
This is a name	אֱלֹהָיו
ל + טוֹב	לְטוֹב
Look up as is	עַל
The ן is root	וְהִמְתִּין
Look up as is	עַד
Root: סים/סום	לְסַיֵּמְתִי
י + תְּפִלָּה	תְּפִלָּתִי
ל + אַחַר	לְאַחַר
על + ך	עָלֶיךָ
ו + ל, see chart at end of hint sheet	לוֹ
<i>And my teacher, see יר׳, hif. 3)</i>	וּמֹרֵי
י + בּוּ	בְּנִי
Look up under פנים	מִפְּנֵי
Root: הוי	הָיָה
ל + ך, see chart at end of hint sheet	לְךָ
Root: ירא	מִתְיָרָא
י + ב, in/with + me	בִּי

Root: הוּי	הִיָּה
Read all the entries!	קִצְרָה
Look up under אִוֶּת III	בְּאוֹתָהּ
<i>From him, from</i> מִן	מִמֶּנּוּ
שָׁ + אֵין	שָׂאֵין
Root: פִּלֵּל	שָׁמַתְּפִלֵּין
Root: שָׁמַע	שָׁמַעַתְּ
שָׁ + מְנַהֲמַת	שָׁמְנַהֲמַת
Look up under חֵיִים	חֵיִיךָ
רֵאשׁ + דָּ	רֵאשְׁדָּ
ב + ל + בַּד	בְּלָבַד
Look up as is	כָּדָּ
Look up in Frank	אֶלָּא
כָּ + כָּל	כָּכָל
לְבַתִּי, Look up under בֵּית	לְבַתִּי
Plural of כִּנְסוֹת	כְּנֻסוֹת
Root: עִנִּי/עִנֵּי	וְעִנֵּין
Root: הוּהוּ/הוּא/הוּי, <i>he/it will be</i>	יְהֵא
שָׁמַ + יָה	שָׁמִיָּה
Root: נִעְנַע	מִנְעָנַע
Look up as is	אֲשֶׁרִי

Remove those prefixes and suffixes!	שְׁמַקְלִסִין
Look up under אות III	אותו
בָּ + בֵּית + וּ	בְּבֵיתוֹ
Look at מָה לִּי in Frank	מָה לוֹ
לְ + אָב	לְאָב
Root: גִּלִּי	שְׁהַגְלָה
בָּנָה + יוֹ	בְּנֵיוֹ
לְ + הֵם, see chart at end of hint sheet	לָהֶם
מִ + עַל	מֵעַל
Look up as is	שׁוֹלְחַן
אָב + (י) + הֵם	אֲבֵיהֶם

The Preposition ל with Pronominal Suffixes

to me לִּי		to us לָנוּ	
to thou (m.) לָךְ	to thou (f.) לְךָ	to y'all (m.) לָכֶם	to y'all (f.) לָכֶן
to him לוֹ	to her לָהּ	to them (m.) לָהֶם	to them (f.) לָהֶן

SUPPLEMENTAL TEXTS

Berakhot 3a

CONTENTS

CODES | *codification of our text in halakhic literature (for more info on this check out the Codes Cheat Sheet in the Bet Midrash Reference Guide!)*

Mishneh Torah, Sefer Ahava, Hilkhot Tefilah uVirkat Kohanim 5:6	1
Mishneh Torah, Sefer Nizikin, Hilkhot Rotzeach uSh'mirat Nefesh 5:6	3

ג ויהי עומד כח'ל וכי' עד ויחטא. ובימינו שם אלה שנייחשמו שלנו כחונ היה עומד כח'ל וכי' עד ויחטא ומשם רבינו דרכיו לנו היינו פניו דלי לא היינו זין השופט ומי שאינו יכול לכוין הכוונות. ובספקי הא"ש ז"ל אכן כחונ לנו אלה יכוין כנגד א"י והיא הנירשט הנכונה :

אנשי המקום וכי' כלומר לא שיקי כל בני הערב דעומדים לפני הגדולים כנגלים מנוגות שאוחס יכולים להסתכל בין כנגלים מנוגות בין במקומו וה"ל למקומו שרוב העולם מכוסים נגליהם והן מקפידים בשמירתן לפני הגדולים אם עומדין מנוגות או מכוסות דלענין חסנה נמי אין קפידא. ולשון רבינו מוכיח שזין קפידא לחסנה אלא במקום שמתקפידים שלא לעמוד לפני גדולים כנגלים מנוגות וחסות בהנהיגות דלמחרן בהנהיגה (דף י"ג:) ולא אורח ארעא לגלויי כרשיה קמי מאריה : ומ"ס ולא יעמוד בהפלה בהאונדסו ולא נראה מנוגה :

עליו : ג ינכח המקדש כיצד היה עומד בחוצה לארץ מחזיר פניו נכח ארץ ישראל ומתפלל. היה עומד בארץ מכוין את פניו כנגד ירושלים. היה עומד בירושלים מכוין פניו כנגד המקדש. היה עומד במקדש מכוין פניו כנגד בית קדש הקדשים. סומא ומי שלא יכול לכוין את הרוחות* והמהלך בספינה יכוין את לבו כנגד השכינה ויחפלה: ד יתקון הנוף כיצד כשהוא עומד בתפלה צריך לכוין את רגליו זו [א] בצד זו ונתון עיניו למטה כאילו הוא מביט [ב] לארץ. ויהיה לבו פנוי למעלה כאילו הוא עומד בשמים ומניח ידיו על לבו כפותין הימנית על השמאלית ועומד כעבד לפני רבו באימה [ג] ביראה ופחד ולא יניח ידיו [ד] על חלציו : ה יתקון המלבושים כיצד מתקן מלבושיו [ו] תחלה ומציין עצמו ומחדר שנאמר השתחווי ליי בהדרת קדש. ולא יעמוד בתפלה באופנתו ולא בראש כגולה ולא כגדלים מנוגות אם דרך אנשי המקום שלא יעמדו בפני הגדולים אלא [ז] בכתי הרגלים. ובכל מקום ילא יאחזו תפילין בידו וספר תורה בזרועו ויחפלה מפני שלבו שרוד בהן. ולא יאחזו כלים ומעות בידו. אבל מתפלל הוא ולולב בידו בימות החג מפני שהוא מצות היום. יהיה משוי על ראשו והגיע זמן תפלה אם היה ארבעה מארבעה קבין מפשילו ואחוריו ומתפללו. והיה ארבעה קבין מניחו על גבי קרקע ואחר כך יתפלל. דרך כל החכמים ותלמידיהם שלא יתפללו אלא כשהן עמופים : ו יתקון המקום כיצד יעמוד במקום נמוך ויחזור פניו לכותל

א פור עס סג' עס : ב פור ס' ז' סג' עס : ג פור ס' ז' סג' עס : ד פור ס' ז' סג' עס : ה פור ס' ז' סג' עס : ו פור ס' ז' סג' עס :

ורע שריר יונה ז"ל מפרש דמי פני כיוון כנגד א"י לא כנגד א"י כנגד אלה כנגד א"י וירושלים וכנגד בית המקדש וכנגד בית קדשי הקדשים והבאה בירושלים א"י לטין כנגד ירושלים שהרי עומד בנחמה אלא כנגד כהמ"ק וכנגד בית קדש הקדשים : ד יתקון הנוף כיצד וכי' צריך לכוין את רגליו וכו'. ס"ק דברכות (דף י"ג:) א"ל יוס' עד המצא משום רבאי* המתפלל צריך שיטין את רגליו שנאמר ורגליהם רגל תהא. ופירש"י ורגליהם רגל תהא רגלן כרגל אחת וכיון שהאדם עומד לפני קוט צריך שיטין רגליו וימנע בעינין עירמו אחס כמו מלאכי השמים :

ונתון עיניו למטה וכי'. ביבמות פרק מנחות מילאה (דף ק"ה ב') ס"ק ישמעאל כדבי יוס' בשם רבנו המחפלה צריך שיטן עיניו למטה ולכו לחסלה :

ומניח ידיו כפותין וכו'. ס"ק דשנה (דף י') רבא שרי גלימיה וסכר ידיו ומללי אמר כעבדא קמי מאריה אמר רב חיי מיעת לרב כהנא כי חישא נפרח כשלמה ערי גלימיה וסכר ידיו ומללי אמר כעבדא קמי מאריה וכי חישא נפרח כשלמה לביס ומתקטב ומתעסק אמר הכון לקראת אלהין ישראל ופכר ידיו היינו שחונק ידיו ומסתמא היא מימיה על השמאלית ולא היה מסוגי רב כהנא בן זנרא שלמה אלא לביס ומכסי פגל לעולם סכר ידיו. ומ"ס ולא יניח ידיו על גופו כן היא גירסת הר"ף ושי' הערוך פסוקו זה :

ז תקן המלבושים. נלמד ממאי דהוא עבד רב כהנא כמו שכתבתי בסמוך. אמרין נמי האם רבא רב רב הווא נמי שומקי ומלוי כלומר היה טון אשנלות חשבים כנגלוי אמר הכון לקראת אלהין ישראל ומדברי שומקי אלאם שאין להסתכל כנגלים מנוגות. ובתנן רבינו אם אין דרך

ובכל מקום לא יאחזו וכו'. פרק מי שמתו גרסיה (דף כ"ג ב') ס"ק לא יאחזו ארס תפילין בינו וס"ה בזרועו ויסתכל אמר שמואל סכין ומשת וקטרה וככר הדי אלו כיוצא בזה ובסוף לולב הגזול (שבה מ"א) א"ל מר בר רמיא לרב אשי אהא מללי ולולב בידו ולתפילין מהא דהניח ל' יאחזו ארס תפילין וכו' ושני הסס לאו מלה הוא וסריד הכא מלה הוא ולא צריך כלומר אינו שמה מלה כהפירוש בידו ולא צריך וזהו דעת רש"י ז"ל וזכר שמה ד' דעת הר"ן ז"ל דדוקא כתי אמרין משום דפריד שמה יסול בסכין ויזיק ותמחא שכול הקטרה ותשכר או יספדו האוכלין שנתוכה והככר שמה יסול ויסקף והמשת שמה יתפלו אצל דברים שאין בהם הסס מוצר למסוק בידו ולולב נמי א' לא תניסוחא דמטא ארס למיסר דסריד דילמא יסול ויסול : וכתב הר"ן יונה ז"ל ד"מ דפוס דרב אן לו לתפוס בידו והכי דנקט לאו דוקא אלא לאורחא דמילתא כגלמא נקטיהו : ויהי משוי על ראשו וכו'. כבייחא כמילתא פרק המקביל (דף ק"ה) גלגון דיה : דרך כל החכמים וכו'. הכי פתמט ס"ק דשנה (דף י') :

ו יעמוד במקום נמוך. ס"ק דברכות (דף י"ג) א"ל רבי יוחנן כב חגיגה משום רבאי* אל יעמוד ארס במקום גבוה ויסתכל ארס במקום נמוך שנאמר ממעמקים קראהין ה' : ויחזור פניו לכותל. דלמרינן כמ"ק דברכות (סס) מנין שלא יכה דבר מהין ביט וכו' הן הן עומד שמה ויסג חוקיה פניו אל הקיר :

וכך

לחם משנה

ז"ל דרכה זו שהיא ששופה בסמוך : ובכל מקום לא יאחזו תפילין בידו וס"ה בזרועו וכו'. בסוף מי שמתו (דף כ"ג ע"ב) אמרו ח"ל לא יאחזו ארס תפילין בידו וס"ה בזרועו ויסתכל ולא יתחין בהם מים ולא יתן בהם לא שינס קבט ולא שינס ערלי אמר שמואל סכין ומשת וקטרה וככר הדי אלו כיוצא בזה כ"פ. ופירש"י ז"ל הכי אלו כיוצא בזה לענין חסנה שדואר עליהם שלא שכול הסכין והקטרה

ג ויהי עומד וכו' שם כבייחא ושד שם כבייחא היה עומד כביט קדשי הקדשים יכוין את לבו כנגד הירושלים ולא הוצרכו זה דבריו רבינו ז"ל ולא ידעתי מהי ואולי לא היה בנירשמו ז"ל נגמ' : סומא ומי שאינו יכול וכו'. שם כבייחא : והמהלך כשהוא עומד כנגד ירושלים ומתפלל

עליהם שלא שכול הסכין והקטרה ויסתכל ארס במקום גבוה ויסתכל ארס במקום נמוך שנאמר ממעמקים קראהין ה' : ויחזור פניו לכותל. דלמרינן כמ"ק דברכות (סס) מנין שלא יכה דבר מהין ביט וכו' הן הן עומד שמה ויסג חוקיה פניו אל הקיר :

ד תקן הנוף וכי' צריך לכוין רגליו וכו' ז. כפרקא קמא דברכות (דף י') : ז תקן המלבושים וכי'. בסוף ירושלים השנה (דף י') אמרו רבא שרי גלימיה וסכר ידיו אמר כעבדא קמי מאריה אמר רב חיי מיעת לרב כהנא כי חישא נפרח כשלמה ערי גלימיה וסכר ידיו ומללי וכו' כי חישא נפרח כשלמה לביס ומתקטב ומתעסק אמר הכון לקראת אלהין ישראל ופכר ידיו היינו שחונק ידיו ומסתמא היא מימיה על השמאלית ולא היה מסוגי רב כהנא בן זנרא שלמה אלא לביס ומכסי פגל לעולם סכר ידיו. ומ"ס ולא יניח ידיו על גופו כן היא גירסת הר"ף ושי' הערוך פסוקו זה :

בגדל עז
תקן טוף כזו וכו' עד חליו. ס"ק דברכות (דף י') : תקן המלבושים כזו עד יעמוד. ס"ק דשנה : ובכל מקום וכו' עד לים ומשת בידו. פרק מי שמתו (דף כ"ג ע"ב) אמר שמואל וכו' עד מלא הים. סוף פרק לולב הגזול (דף מ"א) : היה מביט וכו' עד קרקע ומסתכל. ומילתא פרק הביצה (דף ק"ט) : דרך כל החכמים וכו' עד שמונים. פרק קמא דשנה (דף י') : תקן המקום כזו וכו' עד לכת כהנא. ס"ק דברכות (דף י') :

הגדרות מייבמות
א [כתב השו"ת אם היה הולך כרגלי חסדל דרך הלוכה אם אין פניו כנגד ירושלים כי אם יפטר והתפלל וקשה בעיניו איתרו דרבנן ויפטר לבו ולא יתכל לכוין ויש המפרשים לפטר בשבית ע"כ] : [ד] אין דרושין שנוי ורגליהם רגל ישרה ע"כ : [ה] בפרק בזאת אליצא נחין עיניו למטה ולבו למטה ע"כ : [ו] ס"ק דשבת רבא שרי גלימיה וסכר ידיו ומללי אמר כעבדא קמי מאריה : [ז] ולא יכה דבר מהין ביט וכו' הן הן עומד שמה ויסג חוקיה פניו אל הקיר :

אסר ויתבו חגור משום הבן ר"מ ע"כ : [ט] וכן אסר לילך לביט הכהנה בלא פניעלים דאריין כתיבה לאו אורחא ארעא לגלויי כרשיה קפידא רביה כ"כ :

אהבה. הלכות תפלה פה

וצריך לסמוח חלומות וכו'. מומחה דל' חיוס בר אבא פקח און עומדין (דף ל"א):
וכתב הר"ר מנחם בנמרח לא לשכחן חלום כענין שיש בו חלומות אבל כיון דחיימו ליה כיוון
סחוקו ליה תתמע ענדיך להיות כנגד ירושלים: וכתב רבינו בהשגחה שנתו כסוים
ומקובצו המימודים לספלה הצור און להאריך בהם חלומות וכו'. ברייתא
ט חלומות חיינו בידה התפלה צביתו כמו
שפיה עשה דנילו:

וקובע מקום להפלתו תמיד. פ"ק דברכות
(דף ו' ב') ח"ר חלבו אמר רב הונא
קובע מקום להפלתו אלהי אברהם היה
עצמו: וכתב הרמ"ם ז"ל דלא בעי למימר
שיאב נגיל להסתכל בנבי"כ אחת אבל אם
מתפלל בחדד משני מקומות ספיר דמי
ולמדיק בירושלמי פ' תפלה השרך נכין ליימד לו
מקום צדקה וליכ האגות. וה"ר יונה ז"ל
כסו דלא איתמר הכי במקומות צ"ה דיוון
דטלה מקום ספלה און להקפיד אם יושב
עמדים בזויה ז' ופעמים בזויה ז' אלא ר"ל
שקובע מקום להפלתו צביתו שלששים אינו
יכול ללכת לנבי"כ ומתפלל צביתו מיוחד מקום
לך וכסו דהכי משמע בירושלמי:

ואין מתפלל בנורכה. ונראה דהיינו מדלמדיק
בגמ' דברכות (דף ג') דח"ל חליה ר"ל
שנגמס לחורכה להסתכל היה לך להסתכל בדרך
ומדיק דק"מ און נכסין לחורכה וכו'. דמשמע
הנה דלך נכסין לחורכה חליה של
בשעה תפלה ח"מ כיון דלגבי חלה אמרה
חליה כהנה רבנו לענין תפלה:

ולא אחורי בית הכנסת וכו'. שם (ו' ע"ב)
אמר רב הונא כל המתפלל אחורי צ"ה
נקרא רשע שנאמר סביב רשעים יתהלכו
אמר חז"ל לא אמרן אלא דלא תהדר איה
לנבי"כ אבל מהדר איה לנבי"כ יתן לו כה וכו'.
כל פתח צ"ה היו במרחק והכי תפלה בנורכה
דמגלה מעין מקדש ומשכן סביבה למערב
ואחוריה למזרח והמתפלל אחורי צ"ה ואינו
מחוץ סניו לנתיב הכנסת נראה כפוסק בסי
שגזר מתפללין לפניו, כלומר ואחורי בית
הכנסת קורא הגד שון עם סמיכים והחוט'
ישרע בהיקף שאלתי צ"ה היינו הגד שהסמיכים
מתחברים צו וה"ר יונה כתב לישב מה שפסקה
לכל אחד מהסמיכים:

ואסור לישב וכו'. בספר און עומדין (דף
ל"א ב') אמר ריב"ל אסור לישב בנתיב
ד' חמות של תפלה. וכתב הר"ר אב"ט בסם
הגאונים דה"מ כפולתו קורא ק"מ או סמוכים
אחרים אבל אם קורא שום דבר און נכין
כלום וכו"כ האגרות: או לעמוד וכו'. בספר

תפלה האמר (דף כ"ג) ח"ר ריב"ל אסור לעמוד כנגד המתפללים. וכתב הר"ר יונה ודוקא
כנגד פניהם אבל בדרם לא מיישק להעברה בעלמא והוא דעת רבינו. ואמרינן
טו תהם אינו והא ר' חמי רבני אמי הלוקף ומנין שון לר' חמות הוא דחלמי:
ז לא יעמוד במקום גבוה וכו'. ברייתא

לכותל. וצריך לפתוח חלונות או פתחים כנגד ירושלים
בדי להתפלל כנגדן שנאמר וכיון פתיחון ליה בעיליתיה
וגו'. ון וקובע מקום להפלתו תמיד. ואין מתפלל
בחורכה ולא ון אחורי בית הכנסת אלא אם כן החזיר
פניו לבית הכנסת. ואסור לישב בצד ייעומד בתפלה
ו] או לעמוד לפניו עד שירחיק ממנו ארבע אמות:
ז לא יעמוד במקום גבוה
שלושה טפחים או יותר ויתפלל.
ולא על גבי מטה ולא על גבי
ספסל ולא על גבי כסא. [ט] היה
בנין גבוה אם יש בו ארבע
אמות על ארבע אמות שהוא
שיעור הבית הרי הוא בעליה וכו'.

השנת היאב"ד
* לא יעמוד במקום גבוה ס'
סד ספיר חלק רשות לעמו:
כתב הרמ"ם ז"ל. א"מ וכלל
זה אם יולד למטה ולהסתכל
יוד למטה ויתפלל:

להתפלל בו. וכן אם היה טוקף מחיצות מכל רוחותיו
א"עם שאין בו ארבע אמות על ארבע אמות מותר
להתפלל בו מפני שאין גבוה ניכר שהרי חלק רשות
לעצמו: ח האומנין שהיו עושין מלאכה בראש האילן
או בראש הנדבך או בראש הכותל והגיע זמן תפלה
יורדין למטה ומתפללין וחוזרין למלאכתן. ואם היו
בראש הזית או בראש התאנה מתפללין במקומן מפני
שטרחן מרובה. ומה הן מתפללין אם היו עושין
בסעודתן בלבד מתפללין שלש תפלות של תשעה עשר
ברכות. היו עושין בשכרן מתפללין הבינוני ובין כך
ובין כך אין יורדין לפני התיבה ואין נושאים את כפיהן:
ה השוויית הקול כיצד לא יגביה קולו בתפלתו ולא
יתפלל בלבנו אלא מחתך הדברים בשפתיו ומשמיע
לאזניו ון בלחש. ולא ישמיע קולו אלא אם כן היה חולה
או שאינו יכול לכיין את לבו עד שישמיע קולו הרי זה
מותר

א מר ס' ק"ב וע"ס: ב טור א"ח ס' ז"א ס"ג ט: ג טור א"ח ס' ז' ד טור
ס' ק"א ס"ג ט"ן י"ט:

לחם משנה

האשה הנזכה עמכה בזה מכלן שאלמר ליטב בד' חמות של תפלה וכסו רבינו ז"ל דטוח
צין מלפניו בין ללמדיק בין מן האדדים וכן כתבו

התוספות:
ז לא יעמוד במקום גבוה וכו'. ככתב הנבאר:
ח האומנין וכו'. מנואר בכנייתא צביתו ס'
היה קורא (דף י"ג):

ה השוויית הקול וכו'. בספר און עומדין (דף ל"א) אמרו וקולה לא ישמע מכלן שאלמר
להגביה קולו וכו': אלא ח"כ היה חולה וכו'. כס' מי עמדתו (ד' כ"ד ע"ב)
השמיע קולו בחסלתו הרי זה מקמני חמנה אמר רב הונא לא שט אלא שיכול לכיין
לח לבו וכו':

כריעה

הנהגות מייסודיות

[א] פ"ק אסור רבי חלבו אמר רב הונא כל הקובע מקום להתפלל בו עד ואברהם טעלו דכתיב וישכם
אברהם בבקר אל המקום אשר עמד שם ואפילו באותו בית הכנסת לא יאמר מקום תפלתו שום
בזויה ויפסק בזויה ויטפסות ע"כ: [ב] א"ר חלבו אסור רב הונא כל המתפלל אחורי בית הכנסת
נקרא רשע וכו' פירש"י שכל פתחי בתי כנסיות שלחן היה בסדרה כדתנן בתוספתא רמיהו ואחוריה
לספרי והמתפלל אחורי בה"ג והו שופרין אחריו לכולל ספריו ששם הצבור מתפללין ופניו
לספרי כמו הצבור ורי פירש שהיה בסדרה בית הכנסת שהוא אחורי השם ונתחא אם תופך
צפשו שלא כנגד בית הכנסת עומד כדו בר כיון שאין מתפלל לרחם שהצבור מתפללין שם ולפירוש
רש"י הוא דאמר רבי סהרד אפיה לבי כנישתא לית לן בה א"עם שאין תופך פניו לרחם שצביר
הצבים שם כיון שהיה והו ורפאים פניהם כלפי הארון ולפירוש ר"י א"ר יעקב אחריו לכות
הכנסת אם עומד ככה"ג כרי שיתפלל לרחם שצביר מתפללים שם ליה לן בה עין גומים פירק
עושין ספין הרה וישם רב האי מצאנו דרובא כשופר פניו מוכנת כנגד בית הכנסת ובגדר
ארץ ישראל תפלה ושפיר דמי. עוד מצאנו אחורי חוץ משפט אפי' לצדיק וכן נראה כס'
אחורי הגדר דרשף מביטלה וכן אמר חתלו ע"כ: [ג] כתב רבינו שמתה שפסא בשם רב
הוא נאמן וכן נמצא בתוספתא הנהגות כפי שרוב ונראה שיש להם כשישבו בל אכל

וכו'. ועוד אמרו שם (דף ה' ע"ב) ח"ר יהושע בן לוי חנין להתפלל שלא יהא דבר חוץ
דיט לבין הקיר שאלמר ויכס חיקיה וכו'. וכתבו התוספות אבל מלתא דקביעתא כגון
לחן ויפסק און ה' הספסל עד כאל. ולא נחבאר דין זה בדברי רבינו ז"ל ואולי רמוז
לזה בחומשו יחזיר ס' סניו לכותל כלומר שלא יהא דבר חוץ בינו לכותל:

וצריך לסמוח חלומות וכו'. ר"ם און עומדין (דף ל"א): חמוז לשול' אל יתפלל חדם אלא בניה
שם לו חלומות וכו': ואין מתפלל בחורכה. ר"ם פ"ק (דף ג'): חמוז ס' וס'
נראה מן הברייתא דחילוי כניסה בחורכה אסור מפני שלשה דברים וח"כ קשה בדברי
רבינו ז"ל למה כתב תפלה דשפתה תפלה דוקא ונראה לומר דלרבותא נקטיה דאע"פ
שהא בדרך וירא שמה יסיקוהו עובדי דרכים כהיה עונדה דל' יוסי והוי חמוז
דיכנס בחורכה קמ"ל דלא יכנס: ואסור לישב וכו'. כס' און עומדין (דף ל"א ע"ב) חני

מגדל עז

ואסור לישב ס' עד ד"א. ספר און עומדין (דף ל"א) וספר תפלה השרך (דף כ"ז): לא יעמוד
מקום גבוה ס' עד ספיר חלק רשות לעמו. פ"ק דברכות (דף י') כתב הרמ"ם ז"ל וכלל זה אם
יול ליה נמקס וכו' ויתפלל: חמוז אמר דמי ר"ם ז"ל משרפים פ"ק דברכות וא"י נחבס ספקו
ס' תם נכסו כל ספקות להסתכל שין ציננה ובגדלו וכן הוה ר"מ ז"ל חמוז ב"ה וס' סביב הרמ"ם:
ז"ל א"ר חזקיה יודע מאלו לו וס' מקום י' לו כי בודאי יוכל כוא ליה מקום אם אינו חולה וגם ר"ם ז"ל
לפן מחר כתיב נכסו אלא לו למה ליה לא אסור חם וחמוזי לא מליני בתלמוד ובתפוסים ז"ל מלבינו
כלן דין משום ויתפלל שנתה הענין ז"ל נראה האילן נגד הארץ ליה ספק סיק קורא (דף ס"ג)
וכאלו דוקא און עומד מוכנה על רמ"ל וס' ר"ל למה לא פירש סכר כהנה סמה
עממי כ' טפס חורה חר נקודה ולא כל נתיב בחורכה כד"ן. האומנין קרין ס' עד כשיה ספר
סיק קורא (דף ס"ד). השוויית הקול ס' עד נלח. ספר און עומדין (דף ל"א): ולא ישמיע ס'
עד מן הכריעה. ס' מי עמדתו (דף כ"ד):

הוא נאמן וכן נמצא בתוספתא הנהגות כפי שרוב ונראה שיש להם כשישבו בל אכל
[ב] פ"ק אבא בניסין אומר בנין להתפלל שלא יהא דבר חוץ בינו ובין הכותל שנאמר רשב חוקרי פניו אל הקיר ופירש התוס' דמילתא קביעתא כגון ארון ותובת לא הוי חספס ע"כ:
[ג] וכן עיקר דילא כיש אפריים שיש בהן אפילו בחתוליה און לו להשיעו חתולו לאונן ובירושלמי גרסינן בהריא תריא המתפלל ולא השמיע לאוננו יצא לא נצרכה לרבי יוס' כ"ר.
עיי' שם בתוספתא ע"כ.

ומלמדין ממי רוח רעה. ועל מ"ש וכן לא יעזב הסכין וכו'. כחנ' גם זה מפרשים מפורסם כווי עשוק מהם חיק לכנין פני'ל. ולכן כבדה לפרוש זה יוצר מה ורע עמים על אם כלם: ו וכן אמר לעבור חסר קיר גמיר. נפ"ק דל"ס (דף פ"ג). ומ"ש לו ליכנס לתורכס. כפ"ק דברכות (דף ט"ז):

ו וכן אמר למכור כל כלי המלחמה וכו' עד לישראל שהוא למסור. נפרק קמא דפ"ד (דף פ"ג):

יד ומ"ש וכן כל המכיל טור וכו' :

השנת הראב"ד יוקן לא יעזב וכו'. א"ל גם זה מפרשים כפ"ק דל"ס מן חיק לכנין :

ן *וכן לא יעזוב הסכין בתוך האתרוג או בתוך הצנון שמא יפול אדם על חודה וימת. וכן אמר לאדם לעבור תחת קיר גמיר או על גשר רעוע או ליכנס לחורבה. וכן כל כיוצא באלו משאר הסכנות אמר *לעבור במקומן: ז יוכן אמר ליהודי להתייחד עם העובד כוכבים מפני שהן חשודים על שפיכות דמים. ולא יתלוה עמוך בדרך. פגע עובד כוכבים בדרך [ז] מחזירו לימינו. היו עולין במעלה או יורדים בירידה לא יהיה ישראל למטה ועובד כוכבים למעלה אלא ישראל למעלה ועובד כוכבים למטה שמא יפול עליו להמיתו ולא ישוח לפניו שמא ירוץ את גולגולתו: ח אם שאלו לאן אתה הולך ירחיב לו את הדרך כדרך שהרחיב יעקב לעשו שנאמר עד אשר אבוא אל אדוני שעירה: ט אמר ליקח רפואה מן העובד כוכבים אלא אם כן נתיאשו ממנו שחיה. ואמר להתרפאות [ו] מן האפיקורוס ואע"פ שנתיאשו ממנו שמא ימשכו אחריו. ומותר ליקח רפואה מן העובד כוכבים לבהמה או למכה שבנוף מבחוץ כגון מלוגמא ורטייה. ואם היתה מכה של סכנה אמר ליקח ממנו. וכל מכה שמחללין עליה את השבת אין מתרפאין בהם: י ומותר לשאול לרופא עובד כוכבים ויאמר לו אם פלוני יפה לך וכך

מו האמור להעיל עמם פוכה לטוב' או וכו'. נפרק קמא דמכרס (דף ד') וכשיעיר בבהר דקלאר ולי כשית ליתא עמי בים המקודס דלי לאו מלכותא לא מחמי:

פ"ג א מי שגטע וכו'. ומ"ש בין שפס עליה יופר משפס. כסף פרק ט"ג מילום (דף ל"ב) במשנה רבי יוכי כגללי חומר אם חיס עליו יוצר ממנו שיע זקוק לו ומשפט דרבנן פליגי עליה ומסקנ כוסיאיו:

ב ומ"ש ולא יפוק וינייט וכל וילך ללא יקום עמו וכו'. שם במ"ג: ג ויהי כהן וכו'. שם במ"ג. ומ"ש וכן אם היה זקן שפין דרכו למשן ולמנוק מד שוק ומשן עמו. גם זה שם:

ה פרק וטען וחומר ומשלו וכו'. משנה שם. ומ"ש נפיק דרך להדחות שמו עד פרסס. שם (דף ל"ג):

ו מאימתי יחייב לפרוק ולפתן שמו. כרייתא שם:

מצוה

וכך תעשה אבל לא יקח ממנו: י"א ואמר להחפור מהן ברשות היחיד שמא ידרגנו. אם היה אדם [ז] חשוב מותר מפני שמתירא להרגו. ואם דימה לעובד כוכבים שהוא אדם חשוב כדי שיפחד ממנו ולא ידרגו הרי זה מותר להחפור ממנו:

יב יאמר למכור לעובדי כוכבים של כלי המלחמה ואין משחזין להם את הזיוין ואין שוכרין להן לא סכין ולא קולרין ולא כבלים [ש' ברול] ולא שלשלאות של ברזל הינדואה ולא דובים ואריות ולא כל דבר שיש בו נזק לרבים אבל מוכרין להן תרמין שאינן אלא להגן: יג וכשם שאמרו למכור לעובד כוכבים כך יאמרו למכור לישראל שמכור לעובד כוכבים. ומותר למכור כלי זיון לחיל שפני בני המדינה מפני שהן מצויין על ישראל: יד כל שאמרו למכור לעובד כוכבים אמרו למכור לישראל שהוא ליסטים מפני שנמצא מחזיק יד עוברי עבירה ומכשילו. וכן כל המכשיל עור בדבר והשיאו עצה שאינה הוגנת או שחזוק ידי עוברי עבירה שהוא עור ואינו רואה דרך האמת מפני תאות לבו הרי זה עובר בלא תעשה שנאמר ולפני עור לא תתן מכשול הבא לימול מסך עצה תן לו עצה הרוגנת לו: טו ואמר להשיא עצה טובה לעובד כוכבים או לעבד רשע. ואפילו להשיאו עצה שיעשה דבר מצוה והוא עומד ברשעו אמר. ולא נתגמה דניאל אלא על שהשיא עצה לנבוכדנצר ליתן צדקה שנאמר להן מלכא מלכי ישור עלך:

פרק שלשה עשר

א מי השפגע בחבירו בדרך ובהמתו רוכצת תחת משאה בין שהיה עליה משא רואי לה בין שהיה עליה יחור [ט] כמשאה הרי זה מצוה לפרוק מעליה וזו מצות עשה שנאמר עזוב תעזוב עמו: ב ולא יפרוק ויניחו נהרל וילך אלא יקום עמו ויחזור ויטעון משאו עליה שנאמר הקם תקים עמו זו מצות עשה אחרת. ואם הניחו נהרל ולא פרוק ולא מען ביטל מצוה עשה ועבר על מצות לא תעשה שנאמר לא תראה את חמור אחיך: ג והיה כהן והברכה רוכצת בבית הקברות אנו מתמטא לה כשם שאינו מתמטא להשיב אכירה. וכן אם היה זקן שאין זרכו למעון ולפרוק הואיל ואינה לפי כבודו פטור: ד זה הכלל כל שאילו היתה שלו היה טוען ופרוק הרי זה חייב למעון ולפרוק בשל חבירו. ואם היה [ז] חסיד ועושה לפניו משורת הדין אפילו היה הגשוי הגדול וראה בהמת חבירו רוכצת תחת משאה של תבן או קנים וכיוצא בהן פרוק וטוען עמו: ה פרק וטען וחורה ונפלה חייב למעון ולפרוק פעם אחת אפילו מאה פעמים שנאמר עזוב תעזוב הקם תקים עמו. לפיכך צריך להדחות עמו עד פרסה אלא אם כן אימר לו בעל המשא איני צריך לך: ו מאימתי יתחייב לפרוק ולמען עמו משירארו ראייה שהוא כפגיעה שהרי נאמר כי תראה ונאמר כי תפגע. וכמה, שיערו חכמים משיחה

א ספ"ג משין ס' עט: [פ"א לעמוד]: ב סו"ד ס' קג: ג ט טט ספ"ג ל"אין טז: ד סו"ד ס' קל: ה ספ"ג משין ס' ט טט ספ"ג ס' טט:

מגדל עז

וכן לא יעזב סכין וכו' עד ויחוס: כתב כולר"ד ול' גם זה מפרשים כפ"ק דל"ס מן חיק לכנין כווי שחזין מן חיק לכנין כפ"ק: חגי חומר מוכ' לא מלחז כוס ונס טעם לא טעם ידן: זן אמר לאדם למכור וכו' עד לפתח מקומו. ס' כמה מליקין (דף ל"ב): וכן אמר לטויר לטויר ס' עד מותר למספר ממש. ככל פ' אין משחיין (דף כ"ג) וילפמן גם פ' קמא דפ"ד: אמר למכור למכור סכסס וכו' עד לפי טור לא טען משפס. פ"ק דפ"ד:

הגזרות מיימוניות

[ט] שאם ירצה להורגו ישלח ישראל יד לימינו ויחזו בסיף שעל שמואלו לוד ימינו של ישראל תוס' ע"כ: [ו] לוי סלחשים לשם עבודת כוכבים חלה מן העבדים שחלוש לשם עבודת כוכבים מלחם אמר בספר ח' עיין ע"ז פ"ט ע"כ: [ז] א"ר ימינו אם היה מומחה לרבים מותר וכתב בספר ד' לענין חקוק רבן מומחה תן הוא ירכ יחוד דמיר להתרשמות מוק דברא דכולתא לא ק"ל הכי אלא כ"י דשיר וילת שאין בו סכנה א"ל אפילו לרב יהודה הוא דמיר דברא דכולתא פירוש לאחד שחקין לו ישראל באה לו כבש על התקנה וכן פירש ר"ש ע"כ: [ח] והוא נגזר היתר בכל וכתב ר"י הפנים לפי שכיטרהם וזו הייס דרבה יהודה בירי וזו יבליס למכור לזה לזה אבל ואימתי שפגעו יהודים חיים בטקסות אחר וזו לא מוכן לעובד כוכבים איכא ספרא שרי עב"ל מוד י"ד סימן קכ"א: [ט] ולא כרייה"ג דמיר תחת כשאני ורמי' לו אלא ברבנן: [ז] כרייתא חיים דרביית